

© Tom Linster

Everzwijnbeheer

NATUUR EN BOS GEEFT RICHTING

Vlaanderen is natuur

> "De opmars van everzwijnen brengt problemen met zich mee die we niet gewend zijn. Samenleven met everzwijnen is een boeiende uitdaging."

Everzwijnen zijn lang afwezig geweest in Vlaanderen. De voorbije jaren zijn ze in opmars en hebben ze zich gevestigd als inheems grofwild. Op zich een goede zaak. Een troef voor biodiversiteit, natuurbeleving en recreatie. Maar everzwijnen veroorzaken ook schade aan de landbouw, in het verkeer en aan de natuur. En ze kunnen wildziekten verspreiden, met mogelijk zware economische schade als gevolg.

Het everzwijnbeheer in Vlaanderen streeft drie zaken na:

- schade voorkomen en beheersen
- populatiebeheer
- risicobeheersing wildziekten

Wat moet je weten over everzwijnen?

- Het everzwijn is een inheemse wilde diersoort. Everzwijnen komen dus van nature in Vlaanderen voor.
- Everzwijnen planten zich heel snel voort. Per worp heeft een zeug 8 tot 12 biggen.
- Everzwijnen zijn voedselopportunisten. Ze hebben een grote appetijt en lusten bijna alles wat ze op hun pad vinden.
- Het zijn heel mobiele dieren die gemakkelijk 25 kilometer afleggen. Ze beperken zich niet tot de bossen, maar bewegen zich ook voort in de bewoonde wereld, landbouwgebied en de openbare ruimte.
- Everzwijnen zijn vooral 's avonds en 's nachts actief. Overdag houden ze zich meestal schuil.
- Everzwijnen zijn van nature niet agressief. Ze zullen wel hun jongen verdedigen.

AGENTSCHAP
NATUUR & BOS

editie februari 2019
NATUURBEHEER

© Hugo willocx

Populatiebeheer

Everzwijnen zijn heel productief en beschikken in Vlaanderen over voldoende voedsel. Hun aantal kan in korte tijd snel toenemen, net als de schade die ze veroorzaken. Daarom is het noodzakelijk hun populatie door bejaging onder controle te houden. De regels daarvoor zijn vastgelegd in de jachtwetgeving.

MEER INFORMATIE?

- natuurenbos.be/wildbeheer
- Lees de kompasnaalden *faunabeheer; wildbeheer; jacht:* natuurenbos.be/kompasnaalden

OVERLEG OP TWEE NIVEAUS

De everzwijnenproblematiek is complex. Niet in het minst omdat tal van partijen erbij betrokken zijn. Daarom creëerde de Vlaamse overheid een wetgevend kader om de everzwijnproblematiek via overleg tussen de belanghebbenden aan te pakken. Dat overleg vindt plaats op twee niveaus.

- **Niveau 1: faunabeheerzone**. Er zijn tien faunabeheerzones in Vlaanderen. Natuur en Bos neemt het initiatief voor het overleg. De deelnemers aan dat overleg zijn: de provincie, de overkoepelende terreinbeherende verenigingen, de landbouworganisaties en de wildbeheereenheden. Informatie over faunabeheerzones : natuurenbos.be/faunabeheerzone
- **Niveau 2: werkingsgebied van de wildbeheereenheid (WBE).** De deelnemers aan dat overleg zijn: het lokale bestuur, de lokale natuur-, bos- en domeinbeheerders, de lokale landbouwers. Hier ligt het initiatief voor het overleg bij de lokale wildbeheereenheden.

Snelle actie bij probleemsituaties

Bij acute schade kan het zinvol zijn schadelijders en lokale jagers met elkaar in contact te brengen. Dit om samen een oplossingsgerichte aanpak uit te werken. Hierin kan het lokale bestuur of een lokale politiezone faciliteren en belanghebbenden samenbrengen.

© Life-OZON

Het overleg in de faunabeheerzones en op niveau van de werkingsgebieden van WBE's is essentieel om tot een goede samenwerking tussen alle betrokkenen te komen. Hier worden doelstellingen geformuleerd en wordt de aanpak uitgewerkt om die doelstellingen te bereiken. Vooral binnen het WBE-werkingsgebied wordt dit verder verfijnd naar concrete afspraken over jacht in tijd en ruimte, jachtstrategie, taakverdeling bij gebiedsdekkende beheeracties en schadepreventie, logistieke ondersteuning, ...

Op veel plaatsen loopt dit overleg vlot, maar soms is een duwtje in de rug toch nuttig. Een lokaal bestuur heeft er belang bij dit nauw mee op te volgen en zo nodig ondersteuning (bijvoorbeeld vergaderruimte, lokaal meldpunt schade,...) aan te bieden.

DRUKJACHTEN

Voor efficiënt everzwijnbeheer organiseren wildbeheerders nogal eens een drukjacht. Drukjacht is een vorm van bewegingsjacht: drijvers zetten de dieren rustig in beweging, zodat jagers vanop verschillende hoogzitten een kans hebben om een dier te schieten.

Uit de praktijk is gebleken dat de efficiëntie van drukjacht zeer hoog is. Door het organiseren van een beperkt aantal drukjachten kan een groot deel van het gewenste of nodige afschot verwezenlijkt worden en kan het aantal jachtdagen in een gebied minimaal gehouden worden. Drukjachten moeten ook steeds aan Natuur en Bos gemeld worden. Een eenvoudige melding van datum, plaats, uur en contactpersoon aan Natuur en Bos voldoet (zie *'Wie contacteren?'*).

Een lokaal bestuur kan het initiatief coördineren en de drukjacht logistiek en communicatief ondersteunen. Voor de veiligheid worden soms ook wegen afgesloten.

© Patrick Vanopplinus

WIST JE DAT?

1. Openbare besturen mogen zelf geen jacht uitvoeren.
2. Varkenspest is niet gevaarlijk voor de mens. Zelfs besmet everzwijnenvlees eten houdt geen risico in.
3. Met behulp van jagers screenen we 40% van de geschoten everzwijnen op ziektekiemen.
4. Wil je een jager inschakelen? Richt je dan tot een wildbeheereenheid, een overkoepelende vereniging van lokale jagers (zie ‘Wie contacteren?’).
5. Er is een gewestelijk-federale crisiswerkgroep Afrikaanse varkenspest. Die houdt de situatie in België in het oog, overlegt in geval van uitbraak en vaardigt maatregelen uit.

Notities

....

....

....

....

....

....

....

....

Vragen?

Natuur en Bos

Havenlaan 88 bus 75
1000 Brussel

T 1700 (gratis infonummer Vlaamse overheid)
E anb@vlaanderen.be

WIE CONTACTEREN?

- Een drukjacht melden:
  - Provincie Antwerpen: jacht.oost.anb@vlaanderen.be
  - Provincie Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen: jacht.west.anb@vlaanderen.be
  - Provincie Limburg en Vlaams-Brabant: jacht.oost.anb@vlaanderen.be
- Een vraag over schade door everzwijnen? Mail naar wildschade@vlaanderen.be.
- Schade door everzwijnen melden? Ga naar het e-loket van Natuur en Bos: natuurenbos.be/meldpuntschade.
- Contact opnemen met een wildbeheereenheid (WBE)? Waar welke WBE actief is vind je op de kaart van de wildbeheereenheden op Geopunt.be. De contactgegevens vind je op natuurenbos.be/WBE.

Je contact bij Natuur en Bos

....

....

NATUURENBOS.BE/EVERZWIJNEN

Verantwoordelijke uitgever: Marie-Laure Vanwanseele,
Havenlaan 88 bus 75, 1000 Brussel

Schade voorkomen en beheersen

Vlaanderen is natuur

Everzwijnen brengen twee vormen van schade toe:

- wroet- en vraatschade aan landbouwgewassen en in mindere mate aan natuur en aan privétuinen
- verkeersongevallen

Elke terreineigenaar is verantwoordelijk voor het wildbeheer op zijn/haar terrein en vormt zo een belangrijke schakel in schadepreventie en populatiebeheer.

Schadepreventie

Als terreineigenaar (bijvoorbeeld landbouwer of particulier) moet je maatregelen nemen om everzwijnen buiten jouw terrein te houden. Denk bijvoorbeeld aan een (elektrische) omheining of raster. Die maatregelen mogen de habitats van andere lokaal belangrijke soorten niet of zo min mogelijk in gevaar brengen. Om die reden kan het zinvol zijn samen met verschillende eigenaars af te stemmen en een gezamenlijke preventiemaatregel te nemen. Dat is efficiënter en drukt de kosten. Daarnaast is het hoe dan ook goede praktijk om afval en compost af te schermen.

Ook overstekende dieren veroorzaken soms grote schade. Lokale en gewestelijke overheden kunnen verkeersinfrastructuur ontwerpen of aanpassen om de verkeersveiligheid te verhogen en om aanrijdingen met everzwijnen te vermijden.

MEER INFO OVER PREVENTIE- EN INRICHTINGSMAATREGELEN:

- natuurenbos.be/everzwijnen
- wegenennatuur.be

Schade registreren en vergoeden

Moedig iedereen aan die schade door everzwijnen heeft geleden om die te registreren in het schadeloket van Natuur en Bos. Waarom? Zo kan men precies in kaart brengen waar everzwijnen zich ophouden. En zo kunnen we vervolgens gerichte maatregelen nemen om hun populatie in toom te houden en verdere schade te voorkomen. Ook de registratie van aanrijdingen met everzwijnen in het schadeloket kan nuttig zijn om te bepalen welke wegen best ingericht worden om wildaanrijdingen te voorkomen. Lokale besturen kunnen schademeldingen ook zelf in het schadeloket van Natuur en Bos ingeven.

Kan je als terreineigenaar een vergoeding aanvragen voor schade aangericht door everzwijnen? Ja, maar enkel op voorwaarde dat de everzwijnen afkomstig zijn van een natuurterrein waar ze niet mogen bejaagd of bestreden worden, en dat welbepaalde preventieve maatregelen zijn genomen.

Je kan dit nalezen op:

- natuurenbos.be/schade

Daarnaast is het altijd mogelijk een burgerrechterlijke procedure te starten om betrokken terreinbeheerders aansprakelijk te stellen.

> *Schade registreren en/of een schade-vergoeding aanvragen doe je via het e-loket van Natuur en Bos: natuurenbos.be/meldpuntschade*

AGENTSCHAP
NATUUR & BOS

© Hugo willocx

Risicobeheersing wildziekten

Everzwijnen kunnen infecties verspreiden zoals Brucellose, de ziekte van Aujeszky en de klassieke en Afrikaanse varkenspest. Sommige van deze infecties veroorzaken veel leed en sterfte bij de dieren zelf. Indien ze gedomesticeerde varkens besmetten, berokkenen ze enorme economische schade aan de Vlaamse varkenshouderij. Vandaar de nood aan een doorgedreven ziektebewaking van everzwijnen. Dat gebeurt door een actieve en passieve monitoring van infecties bij everzwijnen.

Actieve monitoring

Het doel? In kaart brengen welke infecties in de everzwijnenpopulaties circuleren, waar die voorkomen en hoe de verspreiding evolueert. Jagers werken hier actief en op vrijwillige basis aan mee. Na het schieten van een everzwijn contacteren ze een dierenarts. Die neemt stalen van het geschoten dier die Natuur en Bos laat screenen op infecties.

Passieve monitoring

Dieren die op een verdachte manier zijn overleden (dus niet geschoten of geen verkeersslachtoffer) zijn de grote verklikkers van infecties zoals de Afrikaanse varkenspest. De politie, een lokaal bestuur of burgers die een verdacht dood everzwijn aantreffen, moeten dat melden aan een van de vijf daarvoor aangestelde opvangcentra voor wilde dieren (VOC's), één in elke provincie. Het VOC inspecteert het dier ter plekke en transporteert het onder strikte bioveiligheidsmaatregelen naar een provinciale Natuur en Bos-plaats. Een crisisdierenarts onderzoekt vervolgens het dier, neemt stalen en laat die in het labo meteen screenen. Verkeersslachtoffers vallen niet onder deze regeling: deze kadavers worden door de wegbeheerder of volgens lokale afspraken verwijderd.

Verhoogde waakzaamheid

De dreiging van de Afrikaanse varkenspest heeft tot extra maatregelen geleid:

- » De bioveiligheid bij passieve en actieve monitoring werd sterk opgedreven. Zo is het in de actieve bewaking van ziekten nu bijvoorbeeld verplicht stalen van everzwijnen in triple verpakking in plaats van enkelvoudige verpakking te vervoeren.
- » Speciaal voor de jagers heeft Natuur en Bos communicatiefiches opgesteld met richtlijnen om de bioveiligheid ook bij hen te verhogen. Meer info op natuurenbos.be/afrikaansevarkenspest
- » Natuur en Bos betaalt nu ook de afvalverwerking van everzwijnafval voor de jachtsector. Op die manier willen we vermijden dat jagers jachtafval van everzwijnen in het bos achter moeten laten. Elke WBE organiseert hiervoor een aantal vaste ophaalpunten waar RENDAC het afval komt ophalen. Ook hier kunnen lokale besturen logistiek ondersteunen door een geschikte locatie aan te bieden.

Wat bij uitbraak?

Als blijkt dat een dier besmet is, komt het crisisplan op gang. Dit op initiatief van de gewestelijke overheid (Natuur en Bos). Hierbij bakent men een besmet gebied af op basis van door Europa vastgestelde criteria. In het afgebakende gebied wordt dan een doorgedreven crisisbeheer van kracht.

MEER WETEN OVER WILDZIEKTEN?

- » natuurenbos.be/wildedierenziekten

Te contacteren VOC's bij een verdacht everzwijnkadaver dat niet is aangereden en geen schotwonden vertoont:

ANTWERPEN	VOC Brasschaat-Kapellen, 0473 48 48 97
LIMBURG	VOC Natuurhulpcentrum Opglabbeek, 089 85 49 06
OOST-VLAANDEREN	VOC Merelbeke, 09 230 46 46 en 0495 42 84 77
VLAAMS-BRABANT	VOC Malderen, 052 33 64 10
WEST-VLAANDEREN	VOC Oostende, 059 80 67 66